

8. Татаркин А. И. Социально-экономический потенциал региона: проблемы оценки, использования и управления / Под ред А.И. Татаркина. –Екатеринбург: Уральское отд-е РАН, 1997. – 379с.
9. Федонін О. С., Репіна І. М., Олексюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка. - К.: КНЕУ, 2004. — 316 с.

УДК631.164.23(477.64)

*Шведюк В.А.
к.е.н., доцент кафедри
«Організації виробництва та агробізнесу»
Таврійський ДАТУ
Кібенко В. О.
к.е.н., ст. викладач
кафедри „Облік і аудит”
Керченський ДМТУ*

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анотація. В статті розглянуто регіональні аспекти формування інвестиційної політики в сільському господарстві Запорізької області, запропоновані шляхи щодо збільшення ефективності їх використання .

Ключові слова. Інвестиції, амортизація, капіталовкладення, ціна, прибуток.

Постановка проблеми. Реалізація стратегії економічного та соціального розвитку України на поточне десятиліття значною мірою залежатиме від утворення ефективної системи мобілізації інвестиційних ресурсів та управління ними. Особливо це відноситься до розвитку сільського господарства та агропромислового комплексу у цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ознайомлення з останніми дослідженнями та публікаціями з тематики аграрних реформ, це такі вчені як: В.Г.Андрійчук, О.А. Богущкий, І.М. Буздалов, П.І. Гайдуцький, А.М. Ємельянов, П.Т. Саблук, П.М. Семиусов, В.С. Топіха, В.С. Вітков, М.М. Гук, В.П. Рибалко, Г.Г. Котов та багато інших, наводить на те, що вони визнача-

ються або вузькою направленістю, або розкриттям загальнодержавних напрямків.

Виклад основного матеріалу. За роки реформування агропромислового комплексу в основному створена правова база для ринкових перетворень. Розпочато реструктуризацію неефективних сільськогосподарських підприємств, формується приватний сектор, держава все менше втручається в економіку господарств[1].

Але кризова ситуація народного господарства останніх років, недоліки реформування призводять до стійких тенденцій спаду виробництва, погіршення фінансового становища сільськогосподарських підприємств.

Так, внаслідок порушення паритету цін та дестабілізації балансу попиту та пропозиції на продовольчому ринку в цілому по сільському господарству збитковим є тваринництво та більшість галузей рослинництва. У ринкових умовах це означає зменшення капіталовкладень у розвиток галузей та падіння загального виробництва, спричинене ростом цін та експансією продуктів з інших регіонів та держав[2].

Існуючі дані свідчать, що трансформаційні процеси ринкового спрямування в сільському господарстві не дають відповідної віддачі. Порушені міжгалузеві відносини в структурі валової продукції сільського господарства, роздроблення великих товаровиробників привело до руйнування соціальної інфраструктури села[4].

Головним внутрішнім інвестором у Запорізькій області залишається саме підприємство. Так, у 2009 році за рахунок власних коштів підприємств і організацій профінансовано 75,2% загального обсягу інвестицій. Основними елементами їх власних інвестиційних ресурсів є амортизаційні відрахування і прибуток. За рахунок прибутку в розвинутих країнах фінансується близько 30% капітальних вкладень. В той же час у сільському господарстві, де прибутковість виробництва низька, він є незначним джерелом інвестицій.

У світовій практиці амортизаційні відрахування - головне джерело фінансування інвестицій. За рахунок амортизаційних відрахувань

фінансується понад 60% інвестицій в основний капітал. Приблизно на такому ж рівні був цей показник у сільському господарстві Запорізької області у 90-х роках.

Але останнім часом амортизація перестала виконувати свою роль - відтворення основних виробничих фондів, а амортизаційні відрахування стали використовуватися не за своїм економічним призначенням. Однією з причин такого становища є дефіцит власних оборотних коштів внаслідок високого рівня податків.

Зменшення відрахувань на оновлення основних засобів виробництва, у свою чергу, веде до ще більшого скорочення сум амортизації.

У зв'язку з високим ступенем спрацювання основних фондів сільськогосподарських підприємств (до 80%), а також гострим дефіцитом інвестиційних ресурсів, необхідним є докорінне реформування державної політики в напрямку залучення як внутрішнього, так і зовнішнього капіталу. Для того, щоб здійснювати державне регулювання регіонів в напрямку найбільш ефективного використання інвестицій, необхідно правильно виявити доцільність капіталовкладень[5].

На нашу думку, має своє призначення і метод рейтингової оцінки. В основі цієї оцінки економічної діяльності підприємств полягає багатомірний порівняльний аналіз, заснований на методі евклідових відстаней, що дозволяє враховувати не тільки абсолютні величини показників кожного підприємства, але і ступінь їхньої близькості до показників підприємства чи регіону - еталону.

Застосування цього методу включає три етапи. На першому етапі вносяться вихідні дані ефективності використання ресурсів. Для нашого аналізу взяті показники ефективності використання земельних ресурсів (дохід від рослинництва в розрахунку на гектар сільськогосподарських угідь), ефективності основних виробничих фондів (фондовіддача), показник ефективності трудових ресурсів (продуктивність праці) та загальний показник ефективності (рентабельність виробництва). У кожній графі показників визначається

максимальний (еталонний) показник, що приймається за одиницю (табл. 1). Потім усі показники по графі (a_{ij}) діляться на еталонний показник ($\max a_{ij}$). У результаті формується матриця стандартизованих коефіцієнтів (x_{ij}) і записується у таблицю 2.

Таблиця 1

Показники ефективності та потенціальні можливості виробництва зернових культур в районах Запорізької області на 2009р.

Район	Дохід від рослинництва на гектар с.-г. угідь, тис. грн. (a_1)	Фондовіддача, грн.. (a_2)	Продуктивність праці, тис. грн./чол.. (a_3)	Рентабельність виробництва, % (a_4)
Бердянський	392,2	0,301	18,1	30,6
Василівський	370,3	0,414	14,2	-7,4
Великобілозерський	369,2	0,346	15,0	5,2
Веселівський	553,0	0,458	19,2	16,5
Вільнянський	452,4	0,456	21,2	-5,3
Гуляйпільський	523,2	0,790	18,3	35,8
Запорізький	851,5	0,678	19,2	31,6
К.- Дніпровський	622,7	0,268	27,6	40,0
Куйбишевський	369,8	0,584	20,0	10,9
Мелітопольський	388,6	0,216	15,0	-1,3
Михайлівський	520,8	0,311	17,9	23,7
Ново миколаївський	494,9	0,320	15,5	12,4
Оріхівський	596,8	0,895	48,7	13,1
Пологівський	357,8	0,220	16,3	13,0
Приазовський	337,6	0,277	15,4	-3,2
Приморський	454,7	0,314	16,1	-1,3
Созівський	472,6	0,248	12,9	16,0
Токмацький	463,1	0,338	17,0	10,9
Чернігівський	304,1	0,331	14,4	3,4
Якимівський	279,5	0,196	11,3	9,3

Стандартизований коефіцієнт x_{ij} розраховується за формулою:

$$x_{ij} = \frac{a_{ij}}{\max a_{ij}}$$

де a_{ij} – показник ефективності по кожній графі;

$\max a_{ij}$ - максимальне значення цього показника.

На другому етапі всі елементи матриці зводяться у квадрат з наступним множенням на ваговий коефіцієнт (К), що встановлюється у вигляді бальної оцінки значимості того чи іншого показника(абсолютного коефіцієнта парної кореляції) відносно базового.

Таблиця 2

Матриця стандартизованих коефіцієнтів (x_{ij})

Район	X_1	X_2	X_3	x_4
Бердянський	0,461	0,337	0,372	0,855
Василівський	0,435	0,463	0,292	-0,207
Великобілозерський	0,434	0,387	0,308	0,145
Веселівський	0,649	0,512	0,394	0,461
Вільнянський	0,531	0,509	0,435	-0,148
Гуляйпільський	0,614	0,882	0,376	1,000
Запорізький	1,000	0,758	0,394	0,883
К.- Дніпровський	0,731	0,299	0,567	1,117
Куйбишевський	0,434	0,653	0,411	0,304
Мелітопольський	0,456	0,242	0,308	-0,036
Михайлівський	0,612	0,348	0,368	0,662
Новомиколаївський	0,581	0,357	0,318	0,346
Оріхівський	0,701	1,000	1,000	0,366
Пологівський	0,420	0,246	0,335	0,363
Приазовський	0,396	0,309	0,316	-0,089
Приморський	0,534	0,351	0,331	-0,036
Созівський	0,555	0,278	0,265	0,447
Токмацький	0,544	0,378	0,349	0,304
Чернігівський	0,357	0,370	0,296	0,095
Якимівський	0,328	0,219	0,232	0,260
Ваговий коефіцієнт	0,605	0,269	0,241	1,000

Після чого результати підсумовуються по рядках в окремий стовпчик (R_i) і формується таблиця 3

$$R_i = K_1 x_{1j}^2 + K_2 x_{2j}^2 + \dots + K_n x_{nj}^2$$

де R_i – рейтинговий коефіцієнт району;

x_i – стандартизований коефіцієнт;

K_i – ваговий коефіцієнт.

На третьому етапі показники рейтингової оцінки (R_i) підсумовуються по районах та розраховується структурний коефіцієнт (t).

$$t = \frac{R_i}{\sum R_i}$$

Таблиця 3

Результати порівняльної рейтингової оцінки

Район	X ₁ ²	X ₂ ²	X ₃ ²	X ₄ ²	R _i
Бердянський	0,128	0,031	0,033	0,731	0,923
Василівський	0,114	0,058	0,020	0,043	0,235
Великобілозерський	0,114	0,040	0,023	0,021	0,198
Веселівський	0,255	0,071	0,037	0,212	0,576
Вільнянський	0,171	0,070	0,046	0,022	0,308
Гуляйпільський	0,228	0,209	0,034	1,000	1,472
Запорізький	0,605	0,154	0,037	0,779	1,576
К.- Дніпровський	0,324	0,024	0,077	1,248	1,673
Куйбишевський	0,114	0,115	0,041	0,193	0,362
Мелітопольський	0,126	0,016	0,023	0,001	0,166
Михайлівський	0,226	0,033	0,033	0,438	0,730
Ново миколаївський	0,204	0,034	0,024	0,120	0,383
Оріхівський	0,297	0,269	0,241	0,134	0,941
Пологівський	0,107	0,016	0,027	0,132	0,282
Приазовський	0,095	0,026	0,024	0,008	0,153
Приморський	0,173	0,033	0,026	0,001	0,233
Созівський	0,186	0,021	0,017	0,200	0,424
Токмацький	0,179	0,038	0,029	0,093	0,339
Чернігівський	0,077	0,037	0,021	0,009	0,144
Якимівський	0,065	0,013	0,013	0,067	0,159

Далі структурні коефіцієнти множаться на можливий по області обсяг інвестицій з боку держави та знаходиться оптимальна структура капіталовкладень по районах.

Сума інвестицій, яку надала держава області у 2009 році для розвитку зернового господарства складає 650 млн.грн. Для виходу з кризового стану, а також інтеграції України в міжнародний ринок сільськогосподарської продукції, необхідне впровадження сучасних інтенсивних, ресурсозберігаючих технологій, які дозволять виробляти якісну конкурентоздатну продукцію.

Інвестиційна діяльність багато в чому залежить від чіткості інвестиційної політики держави, що є складовою частиною економічної політики, яка проводиться державою й підприємствами у вигляді встановлення структури й масштабів інвестицій, напрямків їхнього використання, джерел

одержання з урахуванням необхідності відновлення основних коштів і підвищення їхнього технічного рівня [3].

Розрахунки пріоритетного регіонального розподілу грошової допомоги розвитку зернового господарства Запорізької області наведені у таблиці 4.

Таблиця 4

Розподіл обсягу інвестицій між районами Запорізької області

Район	R_i	Структурний коефіцієнт, (t)	Фактичний обсяг інвестицій, тис.грн	Розрахунковий обсяг інвестицій, тис.грн.	Відхилення обсягу інвестицій, тис.грн.
Бердянський	0,923	0,082	3180	3691,2	-511,2
Василівський	0,235	0,021	1473	941,0	532,0
Великобілозерський	0,198	0,018	732,7	791,9	-59,2
Веселівський	0,576	0,051	1717,9	2302,6	-584,7
Вільнянський	0,308	0,027	1669,2	1232,3	436,9
Гуляйпільський	1,472	0,131	3482,7	5887,8	-2405,1
Запорізький	1,576	0,140	1906,1	6304,5	-4398,4
К.- Дніпровський	1,673	0,148	2834,7	6694,0	-3859,3
Куйбишевський	0,362	0,032	2559,2	1448,4	1110,8
Мелітопольський	0,166	0,015	4046,0	663,5	3382,5
Михайлівський	0,730	0,065	1271,3	2918,6	-1647,3
Новомиколаївський	0,383	0,034	1713,0	1532,3	180,7
Оріхівський	0,941	0,083	3354,0	3763,9	-409,9
Пологівський	0,282	0,025	3189,2	1127,8	2061,4
Приазовський	0,153	0,014	2422,0	611,6	1810,4
Приморський	0,233	0,021	2299,2	933,7	1365,5
Созівський	0,424	0,038	879,9	1695,1	-815,2
Токмацький	0,339	0,030	1817,7	1357,9	459,8
Чернігівський	0,144	0,013	1480,5	576,2	904,3
Якимівський	0,159	0,014	3080,5	634,1	2446,4
Усього	11,277	1,000	45108,8	45108,8	-

Висновки. З проведених рахунків видно, що вищенаведений аналіз дозволяє оптимізувати інвестиційні потоки з урахуванням ресурсного потенціалу. Таким чином, вищенаведений розрахунок дозволив оптимізувати інвестиційні потоки по районах області у галузь на суму в 12,6 млн. грн. Загаль-

ний інвестиційний клімат області залежить від багатьох факторів, головними з яких є економічні та правові. Тому питання формування інвестиційної привабливості як основи розвитку Запорізької області потребує більш глибоких підходів.

Визначення ключових факторів підвищення ефективності використання ресурсів дає змогу виявити основні напрями розвитку інвестиційної діяльності, а також побудувати адекватні прогнози змін показників ефективності використання ресурсів, які досягаються в результаті реалізації інвестиційних проектів на підприємстві та регіональному рівні.

***Аннотація.** В статье рассмотрены региональные аспекты формирования инвестиционной политики в сельском хозяйстве Запорожской области, предложенные пути относительно увеличения эффективности их использования .*

***Ключевые слова.** Инвестиции, амортизация, капиталовложение, цена, прибыль.*

***Summary.** In the article the regional aspects of forming of investment policy are considered in agriculture of the Zaporozhia area, offered ways in relation to the increase of efficiency of their use .*

***Keywords.** Investments, depreciation, capital investment, price, income.*

Література.

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: Навчально-методичний посібник / В.Г. Андрійчук – К.: КНЕУ, 2000. – 356с.
2. Гайдуцький А.П. Методологічні та методичні аспекти оцінки інвестиційної привабливості аграрного сектору / А.П. Гайдуцький - Вісник аграрної науки. – 2002. – №7. – с. 73–75.
3. Гойко А. Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрямки їх реалізації / А. Ф. Гойко – К: ВІРА – Р, 1999. – 320 с.
4. Дрондель Т.В. Механізм залучення інвестицій: загальнонаціональний і регіональний аспекти. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво / Т.В. Дрондель – 2006. – № 2. – с. 302 – 306.
5. Лайко Г.П. Інвестиційна привабливість регіонального сільськогосподарського виробництва / Г.П. Лайко - Економіка АПК – 2003. – №12. – с. 73–76., с. 75–76.